

بررسی تبعات سوء اقتصادی، فرهنگی و امنیتی افغانه غیر مجاز در استان کرمان

یداله حسن پور^۱، رامین پور نظر^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۵/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۳/۰۵

چکیده

ورود غیر مجاز اتباعه افغانه در استان کرمان گسترش روز افزون داشته و امروز به یکی از بزرگ‌ترین دغدغه‌های اجتماعی و روانی مردم کرمان تبدیل شده است. این میهمانان ناخوانده آثار و تبعاتی نظیر اشغال فرصت‌های شغلی جوانان، ازدواج افغانه با زنان ایرانی موجب بروز مشکلات فرهنگی و اجتماعی گردیده و همچنین مشارکت در جرایم خشن که باعث سلب امنیت داخلی و افزایش بی‌نظمی و ناامنی در استان می‌گردد. هدف مقاله حاضر شناسایی تأثیرات منفی ورود غیر مجاز افغانه (مهاجرت) و پی‌جویی معضلات فرهنگی و اقتصادی و امنیتی در استان کرمان می‌باشد. روش به کار رفته در این تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی است که ترکیبی از روش اسنادی و مصاحبه با کارشناسان انتظامی استان کرمان پرداخته شده است. نتایج تحقیق منتهی به ارائه راهکارها و پیشنهادها در جهت کاهش تبعات سوء اقتصادی، فرهنگی و امنیتی افغانه غیر مجاز در استان کرمان می‌پردازد.

واژگان کلیدی: فرصت‌های شغلی، جرایم خشن، معضلات فرهنگی و اقتصادی،

ورود غیر مجاز

۱- کارشناس ارشد جرایم جنایی، رئیس پلیس آگاهی استان کرمان، ۰۳۴۲۱۸۵۷۱۰

۲- کارشناس ارشد فیزیک جنایی، اداره تشخیص هویت استان کرمان، (نویسنده مسئول)، ۰۹۳۸۰۸۱۷۷۱

مقدمه

کشورهای مختلف، دیدگاه‌های بسته و غیر منطقی نسبت به اتباع خارجی داشته و تبعه خارجی را منوط به شرایط سخت گیرانه و توأم با کنترل ویژه‌ای کرده‌اند. از این حیث کشوری نظیر عراق و افغانستان که کماکان در اشغال می‌باشد نیز به مراتب شرایط سخت‌تری نسبت به اتباع خارجی اعمال می‌نمایند. به عنوان نمونه تبعه ایرانی صرفاً بواسطه همراه داشتن مواد مخدر یا ورود غیرمجاز در کشور به حبس‌های طولانی مدت محکوم شده و رایزنی‌های سیاسی نیز برای آزادی آن‌ها نیز افاقه ننموده است. به رغم شرایط فوق مع الوصف کشور ما به جولانگاه و بهشت افغانه تبدیل شده و شرایط بوجود آمده فوق باعث شده که دیگر هیچ کس امید ندارد که ما می‌توانیم اتباع افغانی را از کشور طرد کنیم بلکه این سوال بعد از بیش از ۳۰ سال از حضور افغانه در کشور و اجرای چندین طرح ملی در راستای ساماندهی آنان با صرف بودجه‌های کلان مطرح است که چرا این همه تبعه افغانی غیرمجاز در کشور حضور داشته و به رغم حجمه سنگین این تهدید، آیا ما با آن به راحتی کنار آمدیم؟ حضور افغانه هم اکنون بدون شک در کنار قاچاق مواد مخدر به عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات استان بزرگ کرمان مبدل شده است و حضور گسترده این افراد در حاشیه شهر کرمان و همچنین حضور گسترده آن‌ها در برخی شهرها مانند رفسنجان، زنگی آباد و اختیار آباد کرمان نگران کننده است. (سیدجواد منصوری، ۱۳۸۹: ۱۰-۱۳)

شرایط بد اقتصادی، نبود کار، جنگ داخلی و عدم امیدواری به آینده و پیشرفت در این کشور بیشترین دلیل مهاجرت را تشکیل می‌دهد. در واقع این افراد به امید زندگی بهتر و تأمین رفاه با دشواری بسیار از مرزها عبور کرده و به کشورهای اروپایی و آسیایی مهاجرت می‌کنند. دلایل مهاجرت هم برای آن‌ها چنان قوی و موجه است که در این راه گاهی جان شان را از دست می‌دهند. (غلامی گنجه، ۱۳۹۲: ۶۴)

برابر آمارهای رسمی در سال‌های اخیر حدود یک صد هزار نفر افغانه تبعه مجاز و دویست هزار نفر به صورت غیر مجاز در استان تردد و سکونت دارند. که با توجه به جمعیت سه میلیون نفری استان حدود ۱۰ درصد جمعیت استان را اتباع افغانی تشکیل می‌دهند. تقریباً اکثریت اتباع غیر مجاز افغانی به صورت مجردی وارد کشور می‌شوند و ۹۱٪ جمعیت آنان زیر ۳۵ سال بوده است؛ لذا حضور اتباع افغانه با شاخص‌های ذکر شده می‌تواند از بعد نامنی و سایر جرایم اجتماعی حایز اهمیت باشد. از بین اتباع ورودی تنها ۷ درصد پیروان مکتب تشیع بوده و ۹۲ درصد از آنان بی سواد و ۸ درصد

آن‌ها با سواد بوده که تحصیلات اکثر آن‌ها ابتدایی بوده است. از مجموع این افراد ۹۰ درصد فاقد سابقه اردوگاهی و ۱۰ درصد دارای سابقه اردوگاهی هستند. سن این افراد ۱۲ درصد بین سنین ۲۰-۱۵ ساله ۴۹- درصد بین سنین ۲۷-۲۰ سال و ۳۰ درصد بین سنین ۲۷-۳۵ سال و ۹ درصد بالای ۳۵ سال هستند (بولتن خبری پلیس اطلاعات -۱۳۹۳).

سکونت بی‌دغدغه افغانه در استان کرمان در خلال سال‌های متمادی، به سبب پدیدار شدن معضلات و مشکلات فراوان گردیده که بسیاری از آن‌ها در نهایت به معضلات امنیتی منجر خواهد شد. مقاله حاضر با هدف تجزیه و تحلیل دقیق‌تر معضلات، مشکلات و راهکارهای مد نظر حول وضعیت حضور افغانه در استان کرمان تهیه گردیده است.

اهداف تحقیق

اهداف کلی شامل بررسی و تحلیل علت شناسانه معضلات و مشکلات ناشی از ورود افغانه و تبعات آن از ابعاد اقتصادی و فرهنگی و امنیتی است. زیرا اقدامات کنترلی و بازدارنده اعم از انتظامی و قضایی و طرح‌های ساماندهی افغانه و... تا کنون موثر واقع نگردیده و اقدامات مغایر قوانین و ناهنجارهایی که افغانه در زمینه‌های مختلف مرتکب و یا بوجود آورده‌اند اخیراً به اوج رسیده است و خبر از وقوع یک بحران غیر قابل کنترل در آینده نزدیک را نشان می‌دهد.

- بررسی تبعات سوء اقتصادی افغانه غیر مجاز در استان کرمان؛
- بررسی تبعات سوء فرهنگی افغانه غیر مجاز در استان کرمان؛
- بررسی تبعات سوء امنیتی افغانه غیر مجاز در استان کرمان.

پیشینه تحقیق

مفهوم جرایم خشن: به جرایمی اطلاق می‌شود که توأم با عنف و خشونت و خونریزی ارتکاب می‌یابند، مانند: قتل و ضرب و جرح شدید، تجاوز به عنف (ایمانی، ۱۳۸۲): (۱۵۹).

مفهوم ورود غیر مجاز: فرد یا افرادی که بدون رعایت قوانین وضع شده به کشور مورد نظر، از طریق مرزهای آن کشور مهاجرت یا ورود پیدا می‌کند ورود غیر مجاز می‌نامند.

قوانین ورود غیر مجاز در برخی از کشورها:

در برخی از کشورها در خصوص ورود غیر مجاز قوانین وضع نموده‌اند که به برخی از آن‌ها اشاره می‌نماییم:

کشور کویت: ورود غیر قانونی افراد به این کشور در اولین بار به یک ماه حبس و برای دفعات بعدی شش ماه حبس و در نهایت اخراج از این کشور را در پی خواهد داشت.

کشور قطر: ورود غیر قانونی افراد علی‌رغم جریمه نقدی ۶ ماه حبس و خروج از کشور

کشور عراق: ورود غیر قانونی ۶ سال زندان

کشور آذربایجان: اتباع خارجی که مدت روادید آنان سپری شده باشد توسط اداره اقامت اتباع خارجی دستگیر و ظرف مدت ۱۵ روز به کشور شان بازگردانده می‌شوند. مفهوم مهاجرت: از نظر لغوی، مهاجر به کسی گویند که از موطن خود به جایی نقل مکان کرده باشد (معین، ۱۳۸۴: ۳۳۰). و مهاجرت رفتن از محلی به محلی دیگر برای مدت نسبتاً طولانی (خواه محدود و یا نامحدود باشد) جهت ترک یک محل که همان منشا مهاجرت است (emigration) و از حیث ورود به محل معین و مقصد مهاجرت (immigration) نامیده شده است (جعفری، ۱۳۷۲: ۷۰۱).

از نظر حقوقی، فردی که موطن اصلی خود را ترک و در کشور دیگری برای دائم مقیم گردد «مهاجر» اطلاق می‌شود (دانش، ۱۳۶۶: ۲۷۸). از لحاظ جامعه‌شناسی، مهاجرت، به حرکت از یک نقطه جغرافیایی به نقطه دیگر، اطلاق می‌شود. دلایلی که آدم‌ها برای مهاجرتشان پیش می‌کشند، متفاوتند. این دلایل، از کمبود منابع غذایی در یک منطقه تا آزارها و تعقیب‌های سیاسی و مذهبی را دربر می‌گیرند. آدم‌ها اساساً برای یافتن فرصت‌های بهتر برای زندگی مهاجرت می‌کنند (بروس، ۱۳۷۷: ۲۱۵).

پیشینه مهاجرت افغانه در ایران

نیروهای شوروی سابق در ۲۷ دسامبر ۱۹۷۹ ظاهراً به بهانه اجرای معاهدات دوستانه که در سال‌های قبل به امضا رسیده بود، وارد افغانستان شدند. این روند که در حقیقت به یک کودتا شبیه بود منجر به این شد که ببرک خان جانشین حفیظ الله امین گردد، ولی ناتوانی وی در مهار بحران‌های اجتماعی و سیاسی و بالا گرفتن جنگ‌های داخلی باعث وخیم‌تر شدن اوضاع گردید. به بهانه، شوروی‌ها علیه نیروهای مبارزه داخلی دست به

حملات تلافی جویانه زدند، مناطق وسیعی بمباران گردید، روستاها آتش زده شد، مردم یا باید تسلیم می‌گردیدند یا سختی و خطر جدایی و متفرق شدن را به خود می‌پذیرفتند. در این بین نیروهای موسوم به مجاهدین فعالیت خود را بر ضد دولت آغاز نموده و کنترل بسیاری از مناطق و ارتفاعات افغانستان را در دست گرفتند. این مبارزات در سال ۱۹۸۷ در جریان جنگ بین مجاهدین و شوروی که بیش از یک میلیون نفر افغانی جان خود را از دست دادند و پنج میلیون افغانی دیگر به پاکستان و ایران گریختند. در دوره پنجشیر در شمال کابل مقاومت شدید بر ضد روس‌ها توسط رژیم کابل تحت رهبری احمد شاه مسعود که عضو حزب جمعیت اسلامی افغانستان بود انجام گرفت. اتحاد شوروی با آنکه امکانات فراوانی در افغانستان صرف کرد، از عهده سرکوب مردم و آرام کردن وضع بر نیامد. بالاخره رهبران شوروی نیز به این نتیجه رسیدند که حمله شوروی به افغانستان یک اشتباه بزرگ بوده و بالاخره گورباچف آخرین رهبر اتحاد شوروی که به دنبال راهی برای خاتمه دادن به اشغال افغانستان بود، در کنفرانس ژنو در آوریل ۱۹۸۸ به همراه رهبران کشورهای افغانستان، پاکستان، ایالات متحده و مشارک اعضای سازمان ملل، توافقنامه خروج قوای شوروی را امضا کرد. بعد از پایان اشغال شوروی، برخی از افغان‌های پناهنده به کشور خود برگشتند. اما زمانی که جنگ‌های داخلی زبانه کشید، افغان‌ها دوباره به مهاجرت پرداختند. بعد از ورود نیروهای احمد شاه مسعود و سقوط رژیم نجیب، بر همگان روشن شد که یک قوم به تنهایی نمی‌تواند بر افغانستان حکومت براند. (یوریس، ۱۳۷۵: ۶۶-۶۷).

نتیجه این که در طول همه این سال‌ها از اشغال افغانستان توسط شوروی، تا ایجاد حکومت طالبان و سقوط آن به وسیله نیروهای آمریکایی تا به امروز، افغانستان هیچ‌گاه رنگ صلح و آرامش را به خود ندیده، بلکه همراه جنگ و کشتاری که حاصل آن جز آوارگی و کشته شدن عده زیادی از زنان و کودکان، نیست، حکم فرما بود. در طول بیش از سه دهه فراز و نشیب از آشوب‌های داخلی، افغانستان به یکی از فقیرترین کشورهای دنیا تبدیل شد و حاصل آن، آوارگی پنج میلیون پناهنده و جستجوی آن‌ها برای یافتن غذا و سرپناه و امنیت بود. از نخستین دوره ورود مهاجران افغان به ایران به طور دسته جمعی بیش از سی سال می‌گذرد اما اولین مهاجرت، طبق اسناد و مدارک در سال ۱۳۰۳ بوده است. ولی ورود دسته جمعی افغان‌ها به ایران به طور رسمی از سال ۱۹۷۹ (۱۳۵۸) بعد از اشغال این کشور توسط شوروی سابق صورت گرفت. امروزه بیش از یک میلیون پناهنده افغانی به صورت قانونی در ایازن زندگی می‌کنند که بسیاری از آن‌ها در اغلب

نقاط کشور پراکنده‌اند. از شمار افغانی‌هایی که به صورت غیر مجاز در داخل کشور بسر می‌برند آمار دقیقی در دست نیست (قائمی، ۱۳۸۷: ۵).

انواع مختلف مهاجرت

- الف- برحسب مدت: دائمی، فصلی، موقت، دوره‌ای نظیر عشایر
- ب- برحسب فاصله: کوتاه مدت یا کوتاه فاصله، بلند مدت یا بلند فاصله
- پ- برحسب انگیزه: تحصیلات، تاهل، انتقال شغلی، خدمت سربازی، فشارهای سیاسی، طبیعی و...
- ت- برحسب قلمرو سیاسی: داخلی، خارجی.
- ث- برحسب خواسته مهاجر: اختیاری، اجباری.
- ح- برحسب تعداد مهاجر: فردی، گروهی.
- ج- برحسب قانونی و غیر قانونی بودن.

پیامدهای مهاجرت

پیامدهای مهاجرت بر هر سه سازمان اجتماعی، یعنی سازمان اجتماعی مهاجران، سازمان اجتماعی مبدأ و سازمان اجتماعی مقصد اثر می‌گذارد. البته بین نظام‌های فرعی دهنده و گیرنده مبادله جمعیت صورت می‌گیرد. در برخی از شروط احتمالی جمع مهاجری (بوم شناختی، بعد تاریخی) تغییراتی روی می‌دهد که به وبه خود تغییراتی را در سازمان اجتماعی جمع مهاجری، و به صورت نظری، در هر سه جزء آن، یعنی نظام‌های فرهنگی، اجتماعی و شخصیت موجب می‌شود. لیکن همه تغییرات ناشی از مهاجرت لزوماً معلول مهاجرت نیستن، این موضوع باید به طور تجربی و با بهره‌گیری از رهنمودهای مناسب و محدود نظری از نوع میان گستره مشخص و توصیف شود. با این درک و پذیرش این مسئله اهمیت دارد که امکان این هست که تغییرات سازمان‌های اجتماعی مبدأ و مقصد موجب شود که در سازمان اجتماعی جمع مهاجری نیز تغییراتی روی دهد. به خاطر همین ارتباط متقابل این سه سازمان اجتماعی است که به آن‌ها به عنوان «نظام مهاجرت» اشاره می‌کنیم. بین این سازمان‌های اجتماعی و توسط مهاجران (که از یکسو حاملان نوع خاصی از سازمان اجتماعی و از سوی دیگر اگر نه صریحاً بلکه تلویحاً طرفداران موثر و کارآمدی برای تغییر هستند)، عناصر سازمان‌های اجتماعی مبادله می‌شوند. تعیین جزء به جزء همه پیامدهایی که ممکن است هر مورد مهاجرت داشته

باشد اگر نه یک کار محال حداقل کار دشواری است. با اینحال معتقدیم که این تصور و برداشت که نظام مهاجرت متشکل از سه سازمان اجتماعی است با ارتباط‌های متقابل که از طریق جمع مهاجری عمل می‌کنند، ابزار نظری مفیدی است برای سازماندهی پژوهش جامعه‌شناختی دربارهٔ پیامدهای مهاجرت (لهسایی زاده، ۱۳۶۸: ۴۶-۴۷).

مبانی نظری تحقیق

با نقد نظریات راونشتین، نظریه‌ای جدید ۱۹۶۶ جامعه‌شناس، در سال «۱ اورت. اس. لی»^۱ موسوم به عوامل میانی را در این باب ارائه داد و عواملی این گونه را در تصمیم‌گیری برای مهاجرت مؤثر دانسته است:

الف- عوامل مرتبط با منطقه مبدأ مهاجرت: این عوامل به پدیده‌های اقتصادی، فرهنگی و محیطی مربوط می‌شود و منفی (دافعه) و خشتی (بی‌اثر) باشند. مانند، (تواند مثبت) جاذبه بهداشت، درآمد، فرهنگ و غیره؛ امکانات زندگی، آموزش

ب- عوامل مرتبط با منطقه مقصد مهاجرت: این عوامل همان امتیازات و معایب زندگی شهری برای مهاجران روستایی را تشکیل می‌دهند؛

ج- عوامل دخالت‌کننده: موانع بازدارنده بین مبدأ و مقصد مانند بعد مسافت، بازدارنده‌های فیزیکی، قوانین مهاجرت، هزینه حمل و نقل، سنت‌ها و آداب و رسوم و غیره که در جابه‌جایی یا باقی ماندن افراد تأثیر می‌کند؛

د- عوامل شخصی: مانند حساسیت‌های فردی، هوش، آگاهی‌های اجتماعی، تماس‌های فردی، داشتن آشنا و راهنما در شهر، شناخت مهاجران نسبت به مبدأ و مقصد، شرایط خانوادگی افراد، تاریخچه فردی و سن و جنس و سواد آن‌ها.

لی در عین دقت و تفصیلی که در تفکیک منشأ عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری‌های مهاجرتی به عمل آورده است، نیروهای دافعه را به روستا و جاذبه را به شهر محدود نکرده و در هر مورد به عوامل دافعه، جاذبه و خشتی اشاره نموده است.

روش‌شناسی تحقیق

روش‌های تحقیق به کار رفته در این تحقیق از نوع توصیفی - تحلیلی است. در این مقاله علاوه بر بکارگیری از نظریات جرم‌شناسی با بررسی و ارزیابی پرونده‌های مرتبط با موضوع در یگان انتظامی، تلاش گردیده تحلیلی جامع و کامل از تبعات سوء

1 - E. S. LEE

اقتصادی، فرهنگی و امنیتی افغانه غیر مجاز در استان کرمان داشته باشیم و بر اساس آن روش‌های پیشگیری از این گونه تبعات را پیشنهاد می‌نماییم.

یافته های تحقیق

تحلیل چالش‌های فراروی ورود افغانه در استان کرمان در سه حوزه فرهنگی، اقتصادی و امنیتی

الف) حوزه فرهنگی:

ازدواج اتباع بیگانه با بانوان ایرانی: قرار داشتن بسیاری از اتباع مجاز و غیر مجاز در سنسن جوانی و دوری از وطن و خانواده و تمایل برخی خانواده‌های کم در آمد و فقیر به داشتن سر پرست، سبب گردیده که آمار ازدواج اتباع افغانی مجاز و غیر مجاز با بانوان ایرانی به شدت افزایش یابد. تنها از سال ۸۹ تا کنون حدود ۱۸۰ ثبت ازدواج این گونه اتباع با بانوان ایرانی در آمارهای موجود به ثبت رسیده و همچنین تعداد کثیری بنا به دلایل (غیر مجاز بودن، عدم اطلاع از قوانین و مقررات، دوری آنان و هزینه تردد و ایاب ذهاب تا مراکز استان، عدم وصول جوابیه از وزارت و...) که پی گیر ثبت نبوده را با این آمار اضافه کنیم ضریب ازدواج دو چندان بالا می‌رود که حاصل این چنین ازدواج‌هایی فرزندان بی‌هویت (فاقد مدارک هویتی ایرانی و افغانی)، بی‌سواد و... مشکلات بسیار زیادی را در آینده متوجه نظام خواهد نمود. که ضروری است ضمن اطلاع رسانی مناسب، برخورد لازم با این پدیده فرهنگی نیز در دستور کار قرار گیرد.

چالش‌های فرارو:

- برهم خوردن توازن فرهنگی و جمعیتی با توجه به تعداد خانوار اتباع
- ظهور و بروز فرقه‌های متعدد با توجه به اشغال افغانستان توسط کشورهای قبیل آمریکا، انگلیس و... که همگی دشمنان قسم خورده نظام بوده و قصد انحراف جوانان این مرز و بوم را با راه‌ها و روش‌های مختلف دارند.
- افزایش تعداد دانش آموزان اتباع خارجی در مدارس و استفاده از امکانات آموزشی دولتی که باعث کمبود فضای آموزشی برای دانش آموزان ایرانی و برهم خوردن توازن فرهنگی در بین مدارس گردیده است.
- عدم تخصیص بودجه از طرف دفتر اتباع خارجی استانداری

- استفاده از امکانات بهداشتی مراکز درمانی و عدم پرداخت هزینه‌ها که در نهایت دلسردی و ناامیدی مسئولین آن مراکز را به دنبال داشته و افراد مذکور را بدون پرداخت هزینه ترخیص می‌نمایند.

- اعزام افرادی تحت عنوان مبلغ و برگزاری مراسم مخفی که باعث تشدید اختلافات قومی و مذهبی در بین اتباع می‌گردد

ب- حوزه اقتصادی

بسیاری از اتباع افغانی غیر جاز با توجه به نیاز بالای کار در برخی مناطق، اعتماد بیش از حد اتباع ایرانی به اتباع افغانی در امور محوله، سهولت در ورود و خروج از کشور و... فرصت‌های شغلی متعدد را اشغال می‌کنند که در پاره‌ای موارد این اشغال فرصت‌های شغلی بدون پرداخت حق و حقوق دولت (مالیات و عوارض و...) صورت می‌گیرد.

متأسفانه در برخی صنوف نیز شاهد به اصطلاح قبضه نمودن افغان‌ها در آن هستیم به نحوی که طبق اظهارات مسئولین محلی و حتی عموم مردم در صورت اخراج افغانه برخی صنوف تعطیل و یا خسارت جبران ناپذیری متحمل می‌شوند. اخیراً نیز شاهد پس از انداز غیر طبیعی و کلان سرمایه توسط این جمعیت هستیم؛ لذا در آینده نزدیک و با توجه به رسیدن قدرت اقتصادی امکان ضربه به بخشی از اقتصاد استان خواهیم بود هر چند هم اکنون نیز برخی شواهد وجود دارد از قبلی خرید زمین و منزل در برخی مناطق شهری، سرمایه گذاری در بخش حمل و نقل عمومی (توبوس‌های بین شهری...) بازار پسته، اقلام کشاورزی جنوب استان، در دست گرفتن پروژه‌های ساختمانی، کارگاه‌های ضایعاتی، میادین تر و بار و واحدهای صنفی و تولیدی... طبق فهرست اعلامی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مشاغل چهارگانه‌ای که افغان‌های مجاز می‌توانند در آن اشتغال داشته باشند به این ترتیب است:

۱- مشاغل سنگبری و سنگ تراشی؛

۲- کارگری در کارگاه‌های کشاورزی مانند بیل‌زنی، سم‌پاشی، علوفه جمع کنی و

امثال آن؛

۳- مشاغل راه‌سازی و معدن از جمله تعمیر و نگهداری تونل، استخراج و حفاری

معدن؛

۴- مشاغل کشتارگاه مانند چوپانی، متصدی مرغداری و سلاخ دام و طیور و برخی

مشاغل پراکنده مانند سوزاندن و امحاء زباله، بازیافت مواد شیمیایی، کمپوست سازی،

تخلیه و نظافت مخازن، استخرهای فاضلاب یا کارگر کوره‌های ریخته گری. (آرزو غلامی گنجی، ۱۳۹۲: ۷۵) از بین ۲۳ شهرستان استان کرمان ۱۶ شهرستان برای حضور اتباع افغانی ممنوع گردیده‌اند و فقط ۷ شهرستان: کرمان، رفسنجان، سیرجان، راور، زرنند، کوهبنان، زرنند، بردسیر برای حضور این افراد مجاز می‌باشند. ولی علی‌رغم ممنوعیت ۱۶ شهرستان استان، باز به خاطر مقاومت برخی مسئولین بنا به دلایل واهی باز هم شاهد حضور اتباع افغانی بیشماری در این مناطق هستیم. لازم به توضیح است مهمانسراهای شهرستان‌های استان حدود ۳۰ سال پیش به منظور اقامت اتباع افغانی در استان تأسیس شده‌اند که متأسفانه این اقامت موقت و مقطعی تبدیل به اقامتی طولانی مدت و حتی دائمی شده که با توجه به گسترش شهرها و قرار گرفتن این مهمانسراها در مرکز و نزدیکی شهر و همچنین به دلایل متعدد از جمله عدم نظارت بر آن و... منشاء انواع و اقسام جرایم و فساد و به اصطلاح کانون‌های افغانه مجاز و غیر مجاز تبدیل شده و موجبات نارضایتی شهروندان را به دنبال داشته است. به عنوان مثال شهرستان بردسیر به عنوان مهمانشهر بر اساس آمار رسمی جمعیتی بالغ بر ۲۸۰۰ تبعه افغانی را به صورت قانونی در خود جای داده که متأسفانه به همان میزان بصورت غیر مجاز را در خود جای داده است و این مکان نیز به محلی امن برای سایر افغانه غیر مجاز تبدیل گردیده و لذا آمار ساکنین آن قطعاً بسیار بالاتر از این تعداد و موجبات افزایش اتباع غیر مجاز و صرف هزینه‌ای دو چندان سازمانی جهت دستگیری و طرد آنان و همچنین فرسایش نیرو را به دنبال دارد. سایر چالها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

بالا رفتن درصد بیکاری اتباع ایرانی با توجه به ورود بی‌رویه اتباع خارجی به خصوص غیر مجازین، وجود کودکان کار و خیابانی با توجه به این که حداکثر خانواده‌های اتباع بیگانه برای تحصیل فرزند ارزش قائل نبوده و فقط به دنبال کار و کسب درآمد می‌باشند. - افزایش استفاده از مدارک جعلی ایرانی به منظور استفاده از امکانات به خصوص یارانه؛

- بروز و افزایش پدیده بیکاری در بین اقشار ایرانی به دلیل اشتغال بکار اتباع افغان توسط کارفرمایان و برهم زدن تقسیم کار در نظام اجتماعی.

پ- حوزه امنیتی

زمانی که هر فرد با هر هویتی بتواند به راحتی وارد کشور شود این امکان برای برخی گروه‌های معاند نیز وجود دارد که از این فضا حداکثر بهره برداری را نموده و در

صورت نیاز به داخل کشور تردد داشته باشند. دستگیری افراد رده بالای طالبان و القاعده در استان کرمان حضور استاندار نیمروز در زمان طالبان) که با استفاده از همین امکان وارد ایران شده بوده. گوشه‌ای از این آمارها را نشان می‌دهد که قطعاً آمار دستگیر نشدگان این افراد به مراتب بیشتر از دستگیر شدگان می‌باشد. اگر مسائل بوجود آمده در سوریه و اعزام گروه‌های متعدد با گرایش تکفیری و رهایی از پاکستان و افغانستان به سوریه از طریق ایران را نیز به این روند اضافه کنیم، متوجه خواهیم شد که حجم ورود و تردد این گونه عناصر در داخل کشور به چه میزان می‌باشد. اگر در نظر بگیریم که این گروه‌ها پتانسیل بالقوه ضد امنیتی هستند، بیشتر متوجه خطرات تردد و اقامت آن‌ها در داخل کشور می‌شویم. کشورهایی نظیر آمریکا، اسرائیل و... که پس از مایوس شدن از حضور مستقیم در ایران به فکر پایگاه جدید در کنار کشور ایران افتادند که افغانستان و پاکستان بهترین و مناسب‌ترین پایگاه مطرح و مورد توجه آنان واقع شد که در ادامه این حضور استفاده از عناصر تندرو نظیر گروه جنداله برای عملیات‌های تروریستی یا فعالیت بیگانگان مطرح و با تجهیز نمودن این گروه‌ها در شرق و غرب کشور، سعی در ناامن کردن مرزهای شرق و غرب دارند.

در مراحل دیگر اقدامات این کشورها، حمایت از گروه‌های مسلمان تندرو و افراطی نظیر وهابیون و عده‌ای سنی تندرو (گروهک تروریستی داعش) را که تربیت یافته مکتب الهادی وهابیت می‌باشند را آغاز کرده است. در این فرآیند که با یک برنامه مدون عده‌ای زیادی از روحانیون و طلاب دینی در پاکستان با القا افکار ضد شیعی در فکر و ذهن آنان و اعزام آن‌ها به عنوان مبلغ به داخل کشور خصوصاً استان سیستان و بلوچستان و کرمان سعی دارند که بافت جمعیتی حدود یک درصدی سنی استان کرمان را تغییر و توازن میان شیعه و سنی را در استان برقرار نمایند. از آنجاییکه عمده افغانه ساکن در استان اهل تسنن می‌باشند برخی جریانات مغرض و افراطی وابسته به خارج از کشور مانند پاکستان و حتی داخل نظیر جریان مکی زهدان و مرتب‌ترین آن در مناطق سنی نشین استان از این پتانسیل به خوبی استفاده می‌کنند و با صرف مبالغ گزاف در تلاشند تا از جریانات و هابیت تکفیری و سلفی‌گری حمایت و پشتیبانی نمایند. روستای رمشک که قبلاً اهالی سنی نشین کمی داشته است امروز به یکی از مناطق پر جمعیت سنی نشین در جنوب استان تبدیل گردیده است. که بسیاری از افراد آن از اتباع افغانی هستند. (خبرنامه پلیس اطلاعات) سایر موارد نامانی می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- بالا رفتن آمار جرم و جنایت توسط افغانه توسط در جرایم خشن نظیر قتل،

گروگانگیری، تجاوز به عنف و حمل مواد مخددر و...

- آسیب به بدنه سیستم‌های امنیتی با آلوده کردن بعضی از نیروها و نهایتاً خروج آن‌ها از چرخه کار به وسیله سیستم‌های نظارتی.

- به گرو رفتن اتباع افغانی غیر مجاز توسط بعضی از اتباع و آزار و اذیت و شکنجه بی رحمانه به منظور باج گیری و افزایش نارضایتی شدید در بین اتباع افغانی که بعضاً به واسطه عدم پرداخت وجه نقد از سوی خانواده‌های آنان موجبات قتل تبعه غیر مجاز نیز فراهم می‌شود که کشف متعدد قتل‌های اتباع مذکور در شهرستان‌های جنوبی موید این مطلب می‌باشد.

- افزایش حاشیه نشینی و سکونت اتباع افغانی در حاشیه‌ها و مناطق جرم خیز شهرستان‌ها که اشرافیت چندانی توسط گشتی‌های نیروی انتظامی بر آن مناطق وجود ندارد و اتباع مذکور پس از ارتکاب جرم پراحتی به حاشیه شهرها پناه برده و به اعمال خلاف خود می‌پردازند.

- جاسوسی و فعالیت اطلاعاتی از جمله آسیب سازمانی است که از سوی اتباع موصوف بنا به دلایلی مانند ورود برخی از عناصر مسئله دار (طالبان، القاعده، داعش و... (متصور است. برخی از جرایم خشن که در استان کرمان به وقوع پیوسته:

۱- گروگان گرفتن فرزندی یکی از کارخانه داران یزدی در قبال دریافت مبالغ بسیار کلان و تهدید و اقدام به قطع عضو؛

۲- گروگانگیری با سلاح گرم و سرد توسط افغانه در بخش مجیدیه انار؛

۱- حمل مسلحانه مواد مخدر، درگیری با پرسنل ناجا و شهادت تنی چند از نیروها؛

۲- ربایش زوج کرمانی توسط باند چهار نفره افغانی در محدوده ۱۰ کیلومتری شهر

کرمان و تجاوز به زوجه؛

۳- سرقت طلا از یکی پاساژهای کرمان در سال ۹۱ توسط افغانه که بلافاصله مقادیر

زیادی طلای با ارزش میلیاردی را از مرز خارج و شخص موصوف با حضور در

شبکه‌های معاند اعلام می‌دارد طلاها را جهت مخالفت با نظام مقدس ج.ا. ایران هزینه

می‌نماید.

۴- گروگانگیری ۶ نفر از پسته کاران شهرستان ار در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۶ و ایجاد

رعب و وحشت در منطقه

نتیجه گیری

از زمان‌های قدیم تردد افراد به عناوین مختلف به کشورهای همجوار تحت عنوان ملاقات با بستگان و یا گردش و سایر امور وجود داشته است. از زمان جنگ جهانی دوم به بعد که انقلاب صنعتی در اروپا صورت گرفت کشور ایران بدلیل برخورداری از منابع زیر زمینی وجود حوزه‌های نفتی وسیع و داشتن زمینه‌های صنعت کشاورزی و تنوع آب هوایی در خاورمیانه گام‌هایی را در جهت توسعه و صنعتی شدن برداشته و به عنوان کشوری با امنیت نسبی بالا کشورها در همسایه شناخته شده و همین دلایل و وجود مشترکات دینی و فرهنگی و زمانی موج مهاجرت بی‌رویه و غیر قانونی اتباع خارجی در کشورهای افغانستان و پاکستان که آماج حملات کشورهای بیگانه و میدان تاخت و تاز گروه‌های تروریستی سازمان یافته از قبلی طالبان و القاعده می‌باشد. برای نجات از فقر و گرسنگی و نداشتن امنیت و اشتغال به دور مرزهای جمهوری اسلامی ایران زیاد شده است. در این میان تعدادی از آوراگان افغانی طبق قوانین سازمان ملل و به صورت سامان دهی جهت آن‌ها کارت اقامت و تردد توسط دفتر امور اتباع خارجی استانداری و وزارت کشور صادر گردیده ولی با توجه به طول بیش از حد نوار مرزی مشترک بین ایران و افغانستان و ناتوانی در کنترل و از طرفی نابسامانی در کشور افغانستان روز به روز بر آمار اتباع غیر مجاز افزوده می‌شود که قطعاً حضور این گونه افراد بدون هویت در کشور مشکلاتی اقامتی، بهداشتی، اشتغال، امنیت و فرهنگی در پی داشته و خواهد داشت. وجود منابع کشاورزی، حفر قنات، کوره‌های آجر پزی باعث گرایش افغانه به این قبلی شغل‌ها شده بطوریکه افغانه در این مشاغل به دلیل فعالیت‌های بدنی از ایرانیان سبقت گرفته و رقابت را از کارگران ایرانی برده و توجه صاحبان کارفرمایان را به خود معطوف نموده‌اند و این موضوع باعث روی آوردن تعداد کثیری از اتباع در حاشیه شهرها و در خانه‌های مخروبه سکونت پیدا کرده و در امر بهداشت و غیر هیچ گونه امکاناتی ندارند و نداشتن فرهنگ شهر نشینی و بی‌توجهی به بهداشت و تبعیت از فرهنگ خاص کشور خودشان موجب نارضیاتی مسئولین و مردم را به دنبال داشته است در اطراف شهرها باعث بروز چهره زشت آن مناطق شده از آنجاییکه زندگی تجملاتی در افغانه بسیار کم است در صد بسیار کمی از درآمد آن‌ها صرف مایحتاج زندگیشان می‌شود؛ لذا تعدادی از آن‌ها سرمایه را در اختیار افراد ایرانی و یا به صورت مشارکتی در امر صادرات و واردات محصولات غذایی می‌گذارند و ماهیانه در صدی به عنوان سود دریافت می‌کنند. از جمله پرونده‌های مالیو کلاهبرداری و جعل بین افغانه می‌باشد با توجه به طرح تمديد

روادید در سال جاری به اتباع افغانه باعث شده بسیاری از اتباع مجرد که جهت ورود اقوام و آشنایان خود که قبلاً از مرزهای رسمی خارج گردیده مجدداً به صورت غیر مجاز جهت اخذ روادید اقدام نمایند. در ادامه می‌توان گفت از عوامل اصلی ارتکاب جرایم از سوی مهاجرین افغانه وضعیت نامناسب اقتصادی، زندگی در حاشیه شهر و در مناطق ضعیف، عدم همبستگی اجتماعی با شهروندان جامعه، تعارض فرهنگی بین جامعه افغانه و جامعه ایرانی و... است.

نتیجه‌ای که در پایان این تحقیق خواهیم گرفت این است که تغییر نگرش مسئولین در خصوص نیروی کار افغانه جهت پیشرفت و آبادانی کشور، اهتمام لازم در کنترل مرزها در ورود اتباع غیر مجاز و همچنین با عنایت به اینکه خلاءهای قانونی و فعالیت‌های گسترده باندهای قاچاق انسان، حمل افغانه و دپوی آنان در مناطق بیابانی و روستایی احتمال بروز آسیب و تهدیدات جدی به خصوص در بحث موارد سوء امنیتی و پیوستن با گروهک‌های تروریستی و معاند از جمله گروهک داعش و اقدامات خرابکارانه و همکاری با سرویس‌های جاسوسی بیگانه، دور از انتظار نیست و با هجمه بی‌رویه افغانه از مناطق کویری و صعب‌العبور و مناطقی که پوشش انتظامی لازم را نداشته موثر نبوده و هرگونه خطر امنیتی از سوی آنان متصور است. در نتیجه راه مقابله با اتخاذ تصمیم مقتدرانه دولتی و ممنوعه و عاری شدن استان از حضور و سکونت افغانه می‌باشد.

راهکارها و پیشنهادها

- تهیه و انعکاس گزارش وضعیت حضور، اقامت و تردد اتباع بیگانه و تهدیدات مترتب بر آن به سران سه قوه، شورای عالی امنیت ملی، وزارت کشور، وزارت امور خارجه، فرماندهی ناجا و سپاه پاسداران و نسبت به انعکاس خطرات تغییر بافت مذهبی به شورای امنیت ملی تاکید شود تا راهکارهای بازدارنده تعیین و ابلاغ گردد.
- با توجه به اینکه جمعیت افغانه استان کرمان ۱۰ درصد جمعیت را به خود اختصاص داده است لازم است به دلیل اهمیت موضوع با اولویت در دستور کار شورای تأمین تا حصول نتایج مناسب قرار گیرد.
- برخورد جدی با باندهای گروگان‌گیری اتباع افغانی در داخل و خارج از مرزها با همکاری بسیج و سپاه و وزارت اطلاعات.
- تشدید کنترل مرزها به منظور جلوگیری از ورود اتباع غیر مجاز که موجبات عدم

تردد غیر مجاز و کاهش چشمگیر پدیده شوم گروگانگیری می گردد.

- تقویت نیروی انتظامی به لحاظ امکانات، بودجه و... در راستای مبارزه با باندهای قاچاق انسان.

- ضرورت جدی راه اندازی سامانه بیو متریک در مبادی مربوطه (اردوگاه‌های مراقبتی ماهان، فهرج به عنوان یکی از ورودی‌های استان، اتباع استانداری و اتباع ناجا) تا مشخصات اثر انگشت و عنبیه آنان ثبت شود تا اینکه در آینده آمار مستند و مستدلی از افغانه در اختیار داشته باشیم و از این طریق جرایم امنیتی آنان کنترل شده و در خصوص شناسایی مجرمین امکان دسترسی مناسب ایجاد گردد.

- کیفی نمودن فعالیت اردوگاه‌های مراقبتی در وظایف ذاتی شان در اموری از قبلی دستگیری، زندانی کردن و طرد اتباع غیر مجاز از کشور و...، خصوصاً اردوگاه‌های ویژه می تواند تأثیر به سزایی در کاهش ورود غیر مجاز داشته باشد.

- عزم جدی در راستای اجرای طرح‌های ممنوعیت در شهرستان‌های ممنوعه استان کرمان؛

- الزام اداره‌های دولتی در راستای عدم بکارگیری از اتباع بیگانه در مجموعه‌های تحت امر؛

- مشخص نمودن ضرورت استفاده اتباع بیگانه در مشاغل و میزان تقاضای ایرانیان برای استفاده از اتباع افغانی، میزان تأمین آن توسط اتباع ایرانی و مابقی از میان درخواست‌های اتباع افغانی متقاضی؛

- فعال شدن مجمع نمایندگان استان کرمان و همراه نمودن سایر نمایندگان مجلس شورای اسلامی توسط مجمع نمایندگان استان، برای تصویب قوانین به روز، دقیق و کارشناسی در خصوص موضوعات مختلف اتباع بیگانه نظیر ثبت ازدواج، امور اشتغال و تحصیل و...

- تفکیک قائل شدن در اعطای امتیازات به اتباع افغانی غیر مجاز و مجاز. البته در این رابطه بحث‌هایی همچون حسن همجواری و... نباید احساسات مار تحت تأثیر قرار دهد.

- اهتمام ویژه ناجا با همکاری گروه‌های مشترک بازرسی اداره‌های کار و اتباع خارجی در راستای اجرای طرح‌های ممنوعیت اتباع بیگانه؛

- تعیین تکلیف نمودن وضعیت اتباع افغانی با بانوان ایرانی و فرزندان حاصل از این ازدواج؛

- ایجاد حساسیت در اداره‌های های کل ثبت احوال در راستای جلوگیری از سوء استفاده افغانه و بررسی دقیق اسناد سجلی غصب شده توسط افغانه در سال‌های گذشته و تعیین تکلیف و ابطال آن‌ها؛

- ایجاد حساسیت در صدا و سیما و مراکز استان‌ها در راستای ایجاد عملیات روانی از قبیل طراحی مستند، گزارش و. در جهت آگاه سازی عموم مردم و مسئولین مربوطه و پذیرش جامعه و مسئولین اجرایی برای اجرای طرح‌های مربوطه
- ایجاد شعب ویژه اتباع بیگانه در دادسرا و مراجع قضایی مربوطه؛
- مدیریت و کنترل نمودن فعالیت سازمان‌های بین المللی از جمله کمیساریا در کشور؛

- تعیین تکلیف وضعیت پدیده قاچاق انسان و تلاش در جهت تصویب قوانین به روز و مناسب برای برخورد با این پدیده شوم و رفع خلاءهای رودر روی این معضل؛
- کمیته‌ای زیر نظر مجموعه معاونت سیاسی - امنیتی استاندار با حضور اعضاء ذی ربط به صورت ماهانه تشکیل جلسه داده و تبعات امنیتی و آسیب‌های حضور و تردد افغانه را بررسی و نتایج حاصله را جهت تصویب و اجراء به مسئولین تصمیم ساز منعکس نمایند.

- ایجاد کارگروه عملیات روانی مقابله با حضور غیر مجاز افغانه و سازمان‌های امنیتی انتظامی، استانداری، صدا و سیما و اداره کار و... نسبت به انعکاس تبعات منفی حضور افغانه مذکور اقدام نمایند و صدا و سیما ملزم به برنامه ریزی و انعکاس ابعاد مختلف (قانونی، بهداشتی، امنیتی و...) جهت آگاه سازی و مردم و کارفرمایان ایرانی نماید.
- اداره کل اتباع و مهاجرین، قوانین مربوط به حضور، ازدواج و اشتغال اتباع بیگانه را از راه‌های مختلف من جمله مطبوعات و تهیه بروشور و... آگاهسازی عمومی نماید.
- تبعات امنیتی و معضلات ناشی از حضور و تردد افغانه در استان از طریق شورای تأمین به استان‌های مرزی خصوصاً سیستان و بلوچستان منعکس شود و همچنین جلسات مشترک استان‌های شرقی برای پرداختن به این موضوع و ارائه راه کارهای منطقه‌ای تصمیم گیری شود.

- بانک اطلاعاتی جرایم انجام شده توسط اتباع بیگانه طراحی و کلیه جرایم سنوات اخیر به ویژه د ر حوزه جرایم خشن به همراه خلاصه‌ای از سوابق متهمین در آن درج و در زمینه تصمیم گیری‌ها و مباحث حقوق بشری از آن استفاده شود.
- نظر به اینکه باندهای قاچاق انسان، جعل و گروگان‌گیری به صورت برنامه ریزی

شده و خارج از مرزهای ساماندهی می‌گردد وزارت اطلاعات با استفاده از کلیه امکانات نسبت به رهگیری اهداف سازمان یافته علیه نظام جمهوری اسلامی ایران در خارج از مرزها اقدام و با همکاری و تعامل بیشتر با ناجا و سپاه نسبت به دستگیری عوامل اصلی و رابطین آنان اقدام گردد.

منابع

- ایمانی، عباس، (۱۳۸۲)؛ فرهنگ اصطلاحات حقوق کیفری، انتشارات آریا.
- بروس، کوئن، (۱۳۷۷)؛ در آمدی به جامعه شناسی، ترجمه محسن ثلاثی فچاپ پنجم، پاییز.
- بولتن‌های خبری پلیس اطلاعات استان کرمان در سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۴
- تقوی، نعمت اله (۱۳۷۸)؛ مهاجرت‌های روستا- شهری، انتشارات سمت.
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، (۱۳۷۲)؛ ترمینولوژی حقوق، انتشارات گنج دانش، چاپ ششم.
- حاجیان پیروز داود، صفدری زهرا (۱۳۹۳)؛ تأثیر مهاجرت بر اقتصاد در تارنامای: [www. Donya-e-eqtasad. Com](http://www.Donya-e-eqtasad.Com)
- دانش، تاج زمان، (۱۳۶۶)؛ مجرم کیست؟ جرم شناسی چیست؟، چاپ اول، پاییز ۱۳۶۶
- رفاهی، حسام الدین، (۱۳۸۷)؛ افغانستان و ظهور طالبان، موسسه انتشارات شاپ
- غلامی گنجه، آرزو (۱۳۹۲)؛ نقدی بر نگاه ما به مهاجرین قانونی افغان پس از ۳۰ سال زندگی در ایران، در تارنامای: [www. asriran. Com](http://www.asriran.Com)
- قائمی، سید تقی، (۱۳۸۷)؛ مدیر کل امور اتباع و مهاجران خارجی وزارت کشور، روزنامه خراسان، انتشار ۸۷/۶/۲۰
- لهسایی زاده، عبدالعلی (۱۳۶۸)؛ نظریات مهاجرت، تهران، نشر: نوید شیراز.
- منصوری، سید جواد (۱۳۸۹)؛ چند درصد جمعیت کرمان افغانی هستند؟، در تارنامای: [www. shomalefarda. Com](http://www.shomalefarda.Com)
- ۵- معین، محمد، (۱۳۸۴)؛ فرهنگ فارسی یک جلدی، انتشارات سرایش، چاپ هفتم، تهران.
- ۹- ویلهلم، بتل، گذرگاه افغانستان، ترجمه سید محمد محسنیان، معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی، چاپ ۱۳۶۵
- ۱۰- یوریس، گرومف، (۱۳۷۵)؛ ارتش سرخ در افغانستان، ترجمه عزیز آریان‌فر، تهران، دفتر مطالعات یاسی و بین‌المللی وزارت خارجی.